

Utlysning av internasjonal prosjektkonkurranse

Utvikling av Hønefossen som en nasjonal- og internasjonal attraksjon

Innholdsfortegnelse:

Om Hønefossen.....	s 3
Mål og visjoner for Hønefossen.....	s 4
Hønefossen gjennom tusen år.....	s 5
Besøkende til Hønefossen.....	s 6
Om byen Hønefoss.....	s 7
Konkurrans oppgaven.....	s 7
Kriterier for bedømmelse.....	s 8
Konkurransetekniske bestemmelser.....	s 9
Utstilling og publisering.....	s II

Om Hønefossen

Hønefoss By, et sentralt samferdselsknutepunkt på Østlandet som fikk sin bystatus allerede i 1852. Midt i den tradisjonsrike handelsbyen finner vi Hønefossen, et ikonisk landemerke, både for regionhovedstaden Hønefoss, men også for alle tilreisende som av ulike grunner besøker eller passerer gjennom Hønefoss.

For å videreutvikle Hønefossen og regionhovedstaden Hønefoss, innbyr vi herved til en konkurranse om Hønefossen, og en kreativ utvikling av denne.

Hønefossen er tørrlagt om lag 300 dager i året på grunn av regulering, og man ønsker derfor gjennom konkurranse å utvikle tiltak som gjør at den kan bli et attraktivt landemerke i nasjonalt- og internasjonalt format.

Med vann er Hønefossen en kaskadefoss med et vannfall på om lag 22 meter, og kaster seg ned under Hønefoss Bru, som binder sammen de to bydelene Sørsiden og Nordsiden i Hønefoss. Fossen skapes av elven Bægna som kommer fra Sperillen, går over i Hønefossen, før den smelter sammen med Randselva i deltaet ved Glatved Brygge. Herfra fortsetter den som Storelva videre mot Onsagervika og Tyrifjorden.

Navnet Hønefossen er synonymt med navnet på byen Hønefoss, og har til alle tider vært et betydelig landemerke, kjent av veifarende til til dalførene. Skulle man til Hadeland, Hallingdal eller Valdres måtte man passere den voldsomme og buldrende Hønefossen. Gjennom å betrakte fossen i dag, kan man bare svakt ane den urkraften som en gang preget Hønefossen.

Dette til tross, turister og tilreisende står fortsatt på bybrua og titter på fossen, uansett vannføring eller ikke.

Mål og visjoner for Hønefossen

Hønefoss er regionhovedstaden i Ringeriksregionen, og byen står ovenfor ulike utfordringer i årene som kommer.

Med Hønefossen som et av de mest sentrale og visuelle elementene for innbyggere og tilreisende, er det nå viktig å etablere Hønefossen som en samlende, spennende og innovativ attraksjon i Hønefoss. Det er derfor viktig å identifisere de potensialene som ligger i Hønefossen til tross for varierende vannføring gjennom året.

Hønefossen oppleves tidvis som buldrende og voldsom på vårparten, eksisterer videre gjennom et beskjedent turistvann og tidvis som en helt tørrlagt steinørken store deler av året. Til tross for ulik vannføring i fossen finnes et stort potensial for å skape en unik attraksjon av regional, nasjonal, og kanskje av internasjonal karakter.

Man har forhåpninger om at Hønefossen kan utvikles i flere kreative retninger gjennom bruk av moderne teknologi og ulike tilpasninger. Dog er det viktig at de løsninger som til slutt velges, ikke er avhengig av vanntilførsel.

Det er viktig å skape en «ny» Hønefossen, basert på nyskapende, kreative og faglige løsningsforslag, og gjennom respekt for det opprinnelige fosseleiet og de historiske elementene, gjøre at man vil skape en ny «reason – to – go» og fascinasjon for byen og regionen.

Vi ønsker at prosjektkonkurransen skal ende opp i en kreativ og spennende løsning for Hønefossen, og dessuten som en betydelig attraksjon for byen Hønefoss, Ringeriksregionen samt i et nasjonalt perspektiv, når det gjelder destinasjonsutvikling.

Vi henvender oss derfor til arkitektmiljøer, landskapsarkitekter, innovasjonsdesignere og kunstneriske miljøer, og vi oppfordrer også til å tenke samarbeid og på tvers av ulike fagmiljøer.

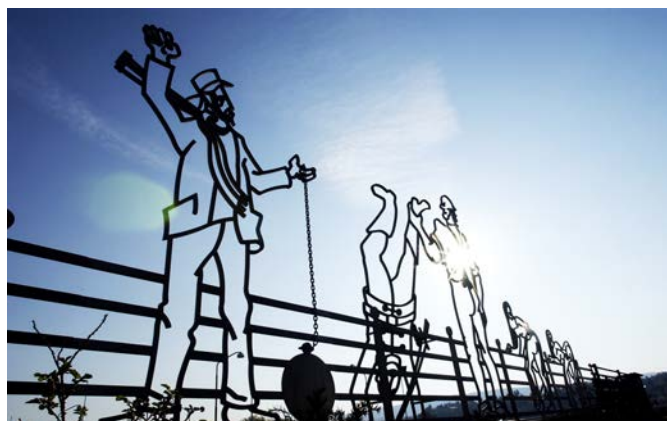
Hønefossen gjennom tusen år

Navnet Hønefoss stammer antageligvis fra de to gårdene ved navn Hønen, hvor kun den ene eksisterer i dag. Fra 1914 ble navnet Hønefossen formalisert.

Hønefossen var så vill og voldsom at den hørtes kilometervis unna, og det var nærmest en regel at bybroene ble revet med av vannmassene fra tid til annen. Disse har stått på omtrent samme sted i hundrevis av år, og nåværende Hønefoss Bru sto ferdig til byens 100-årsjubileum i 1952.

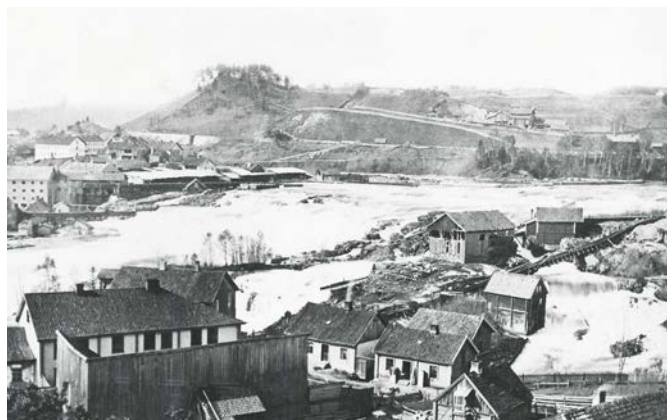
De eldste opptegnelsene angående Hønefossen, finner vi i et skinnbrev fra 1347, hvor Ogmund på gården Veien gir prestene i Mariakirken i Oslo rett til å ha møllevirksomhet i fossen. Den gang het fossen Weiefossen.

I 1851 skulle Hønefossen også bli sentrum for en av Norges største arbeiderkonflikter, den såkalte «Hattemakerkrigen». Arbeiderforeningen på Øya og Hønefossen var en av Norges største, og hattemaker Jørgen Knutsen førte an stridighetene som endte med at staten sendte soldater til Hønefossen for å temme gemyttene. Et relieff som viser dette, ble montert på rekkverket til bybrua ved Byens 150 års jubileum i 2002.

Gjennom århundrene skulle Hønefossen endre visuelt preg. Industrivirksomhet preget byutviklingen, men også selve fossen. Fra å være flere småfusser og vannveier som munnet ut fra Hønefossen, ble Hønefossen bygget ut gjennom en utstrakt mølle- og kvernvirksomhet, eiet av ulike kapitalinteresser.

Etter hvert ble de gamle møllene erstattet av trelastvirksomhet på midten av 1500-tallet. Først og fremst gjennom ulike sagbruk, og senere gjennom tremasseproduksjon. Produksjon av planker og bord var omfattende helt fra 1600-tallet, og det blir sagt av når London skulle gjenoppbygges etter den store bybrannen i 1666, var det blant annet ved bruk av planker og reisverk, skåret i Hønefossen. Hønefossen sysselsatte hundrevis av mennesker, og så sendt som på slutten av 1800-tallet bodde og levde hele 150 mennesker i det som nå betraktes som Hønefossen. Disse hadde egne boliger, skjenkesteder og ikke minst egen skole for barna.

Hønefossen tatt fra Nordsiden i 1884

I 1902 ble det også etablert en taubane fra Hønefossen opp til Hønefoss stasjon for å transportere tremasse for videretransport med tog.

I dag sees kraftstasjonen øverst i Hønefossen. Denne sto ferdig i 1977, og supplerte og til dels overtok produksjonen fra den til da eksisterende kraftstasjonen i

Arnemannsveien, som fortsatt finnes intakt etter at den ble startet i 1920. I tillegg finnes også Hønefossens aller første kraftstasjon intakt under det ene brukaret til Hønefoss bru.

Gjennom kraftproduksjonen skulle Hønefoss bli en av Norges første byer som fikk elektriske gatelys i 1893.

Da ble hele 36 gatelys tent for en kostnad på kr 25,- pr. år.

Hønefoss Brug og Hønefossen skulle under eieren Christian Anker fra Halden romme Norges første fabrikk for pre-fabrikkerte hus og boliger. Pre-fabrikkerte boliger og næringsbygg ble levert til jernbanen både på Vestfoldbanen og Østfoldbanen.

I 1893 ble Hønefoss Brug i Hønefossen solgt til det internasjonale konsernet Edw. Lloyd Ltd. På dette tidspunktet produserte Hønefoss Brug 15 000 tonn tremasse årlig i tillegg til snekkeravdeling, sagbruk og kornmøller. Den ærverdige bygningsmassen som ble oppført av Lloyds Ltd står fortsatt, og er et sentralt trekk i bybildet i Hønefoss.

I år 1900 ble den siste møllen i Hønefossen revet, og etter dette var det kun tremasseproduksjon i Hønefossen. Konjunktorene endret seg, og Lloyd solgte anlegget i 1918 til Hønefoss og Norderhov kommune. Produksjonen fortsatte enda noen år, men i 1936 opphørte all tremasseproduksjon. Etter 1936 har det kun vært kraftproduksjon i Hønefossen.

Fossen 1788 NN

Besøkende til Hønefossen

Hønefossen er sentralt beliggende midt i Hønefoss, og har et naturlig utsiktspunkt fra Hønefoss Bru som binder de to bydelene Nordsiden og Sørsiden sammen. Hønefossen er et naturlig mål for alle som ønsker å se hva byen kan tilby. Hønefossen har også en utmerket utsikt fra gangbrua ved Gledeshuset samt fra hele Nordsideparken samt fra den kommende fangdammen øverst i fosseløpet.

Det nevnes at det finnes omfattende byggeplaner for naboeiendommene Øya og Tippen, hvor et konsentrat av dette planverket finnes i vedlegg nr. 13.

Det nevnes følgende aktuelle målgrupper/fokusgrupper:

- Egen befolkning
- Dagsturisme
- Passerende
- Incoming Oslo, 60 minutter kjøretid unna
- Den planlagte Bergensbanens forkortelse innebærer 30 minutters reise fra Oslo

Vannføring i Hønefossen, estimer

- Middelvannføring 90 m³/pr. sek
- 50-års flom: 685 kbm³/pr.sek.
- Vannføring under 100-års flom: 950 m³/pr. sek.
- Vannføring under 200- års flom: 1035 m³/pr sek.
- 500- års flom: 1180 m³/pr.sek

Om byen Hønefoss

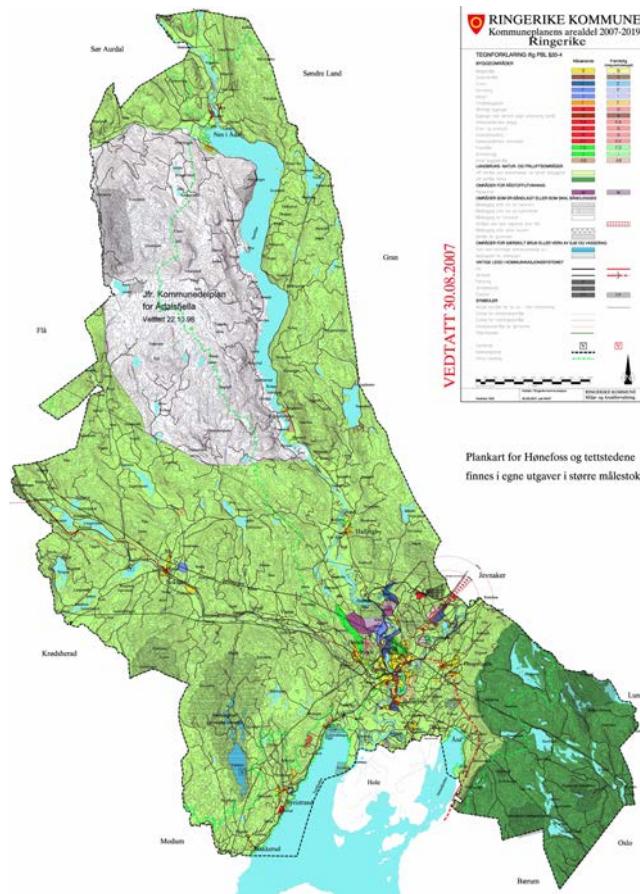
Ringeriksregionen består av kommunene Ringerike, Hole, Jevnaker, Modum og Krødsherad hvor byen Hønefoss er regionhovedstad og handelssentrum. Ringerike kommune har pr. juni 2023 ca. 31 500 innbyggere.

Byen er tradisjonelt tuftet på handel og industri, men er også et samferdselsknutepunkt hvor både vei og jernbane forbin-der dalførene Hallingdal, Valdres, Hadeland, Modum og Inn-landet.

Konkurransen oppgaven

Hønefossen er hjertet i Hønefoss. Man ønsker en ny attrak-sjon av internasjonalt format som setter Hønefoss på kartet. Både som en spennende destinasjon for regionen, men også utover landets grenser. Historiske spor må respekteres, men kan benyttes i en ny innovativ setting slik at attraksjonen fremstår fremtidsrettet og spennende gjennom vekslende årstider.

Vinnerutkastet honoreres i forhold til utlysningen, og velges ut fra en samlet vurdering av de grepene som er gjort. Vin-nerutkastet danner utgangspunkt for den videre prosessen for Hønefossen. Et videre engasjement i prosjektet avtales i så fall særskilt.

Øvrige opplysninger til deltagere

Pr. i dag er skulpturen «Oppgangssaga» av Knut Steen plassert midt i fosseløpet. Denne var opprinnelig plassert i syd-østre hjørne på broa fra 1976 frem til 1987. Det nevnes at plassering av denne skulpturen kan bli endret fra nåværende plassering som et resultat av et helhetlig resultat for Hønefossen fra konkurranseprosjektet.

Vi gjør ellers oppmerksom på at vannføringen i Hønefossen er forbeholdt kraftproduksjon, og de løsninger som lanseres kan derfor ikke innebære forbruk fra vannføringen.

Informasjonspunkt:

Hønefoss By AS sine lokaler, Fossveien.

Servering

Hønefossen ligger sentralt i Hønefoss, og er omkranset av ulike serveringssteder i gangavstand på begge sider av Hønefoss Bru. I tillegg er Riddergården under kommunal rehabilitering med fremtidig enkel serveringsløsning.

Parkering/ oppstillingsplasser, sikkerhet

Hønefossen ligger i gangavstand fra mange parkeringsplasser i Hønefoss, både på Sør- og Nordsiden. I tillegg finnes bobilparkering 300 meter unna samt offentlig transport og gang/ sykkelvei.

Sikkerhetsaspektet er ivarettatt gjennom at Hønefossen betraktes fra Hønefoss bru, Nordsiden park og Glatved, hvor det finnes gjerder. Det blir også etter hvert adgang gjennom Ringerikskraft sin fangdam øverst i fosseløpet, hvor det opparbeides utsiktspunkt mot fossen bak glass.

Grunnforhold

Beskrives i vedlegg som sendes ved henvendelse til sekretær.

Miljømål:

Løsningsforslagene skal respektere og innordne seg kulturlandskapet og kulturmiljøet på stedet.

Kriterier for bedømmelse

- Kreative, innovative og estetiske kvaliteter
- Bærekraftige løsninger
- Lave vedlikeholdskostnader

Forslagene bør ha med en vurdering av forslagenes funksjon gjennom alle årstider, og planlegges ut fra lokale forhold og ikke minst lokalt klima.

Konkurransen konsentrerer seg om retninger, veivalg og prinsipper for den videre utviklingen av Hønefossen.

Krav til materiale som leveres

- Digitalt A3, maks 4 sider i en samlet PDF

Presentasjonen skal beskrive/ forklare:

- Eksisterende og ny situasjon
- Vegetasjon og terrengbehandling
- Utforming og kvalitetsbeskrivelse
- Plan i 1:1500 for området med nødvendige skisser og illustrasjoner for å formidle ideen.
- Fri teknikk

I tillegg leveres det en egen separat navneseddel i PDF med navn og adresse på forslagets avsender og forfatter.

Konkurransetekniske bestemmelser

Alle forslag vil bli behandlet konfidensielt og anonymt.

Påmelding/innleveringsfrist

Konkurransutkastene skal sendes til: Hønefoss By AS innen 12 uker etter utlysningsdato.

Jury består av:

- Joryleder: Johannes Sangnes
- Ordfører Ringerike Kommune: Runar Johansen
- Arkitekt: Sixten Rahlff
- Teknisk kompetanse: Haakon Tronrud
- Visuell kunstner: Christel Sverre
- Landskapsarkitekt: Tone Telnes
- Jury medlem: Hana Mohammed
- Sekretær: Jan Helge Østlund

Rettigheter

Arrangør som innbyder har den materielle eiendomsretten til de premierte og innkjøpte forslagene, og har videre rett til å benytte momenter og ideer fra de tre premierte utkastene i det videre arbeidet med utvikling av Hønefossen. Deltagerne beholder imidlertid opphavsretten.

Befaring

Befaring kan organiseres av deltagerne selv. Ved særlig stor etterspørsel kan innbyder være innstilt på å organisere en felles befaring og oppstartsseminar. Konkurransesekretær kontaktes hvis interesse for felles befaring. Området er offentlig areal.

Språk

Konkurransgrunnlaget foreligger på norsk og engelsk.
Konkurransen skal besvares på norsk, svensk, dansk eller engelsk.

Konkurranseseksjonær:

Jan Helge Østlund

E-post: sekretar@honefossby.com, Tel . 916 51599

For spørsmål og henvendelser:

Jan Helge Østlund

E-post: sekretar@honefossby.com, Tel . 916 51599

Godkjenning

Ved innlevering av utkast har konkurransedeltagerne akseptert programmet og konkurransevilkårene.

Honorar

Juryen vil velge ut de tre beste prosjektene som hver får kr 300.000.

Vinneren vil i tillegg motta kr 600.000 for at ytterligere detaljer av ideen kan bli visualisert for gjennomføring.

Økonomiske begrensninger

Prosjekteier har en oppfatning om at prosjektet skal la seg gjennomføre innenfor en ramme på ca. 25-35 millioner kroner. Vi tar forbehold om at nødvendig finansiering oppnås for at vinnerforslaget kan bli gjennomført.

Om konkurransen

Dette er en åpen prosjektkonkurranse som arrangeres av Hønefoss By AS.

(Det tas forbehold om at prosjektet ikke gjennomføres, hvis ytre forhold skulle tilsi dette.)

Dette berører ikke premiering.

Kvalifikasjoner og deltakerrett

Konkurransen er åpen for arkitekter, landskapsarkitekter, kunstnere og innovasjonsdesignere med godkjent utdanning på universitets/høyskolenivå på bachelor/masternivå, og med gjennomføringskompetanse.

For utenlandske arkitekter gjelder godkjenning etter EU-direktiv 35-36, Riba klasse II. For kunstnere er konkurransen rettet mot visuelle kunstnere.

Det oppfordres til tverrfaglig samarbeide for best å kunne besvare konkurransens utfordringer. Det er ingen påmeldings-, registrerings eller deltagergebyr for å delta i konkurransen.

For utenlandske vinnere kan det være praktisk med et lokalt samarbeidskontor i den grad vinneren engasjeres utover selve prosjektkonkurransen.

Retur av utkast

De innleverte utkastene vil ikke bli returnert.

Oppdrag etter konkurransen

Vinnerne honoreres for sine utkast og løsninger.

Eventuelle videre oppdrag basert på innsendte løsninger avtales særskilt.

Utstilling og publisering

Alle godkjente forslag vil bli utstilt og presentert i lokalene til Hønefoss By AS. Arrangør har også rett til å presentere utkastene i andre sammenhenger. Utstilling og publisering vil også kunne skje forut eller parallelt med juryens arbeide.

Videre:

- Konkurransen baseres på innlevering og juryering av anonyme utkast. Det er deltageres plikt å opprettholde sin anonymitet inntil juryens vedtak i konkurransen er gjort, og inntil resultatene er offentliggjort.

Ved behov for ytterligere informasjon og dokumentasjon vedr. grunnforhold, planverk etc, kontaktets sekretær/prosjektleder.

Med vennlig hilsen

Hønefoss By As 8. april 2024

Johannes Sangnes
Styreleder